

КОМПОСТИРАНЕТО НА СЕЛКОСТОПАНСКИ ОТПАДЪЦИ - ПОЛЕЗНО И ПРАКТИЧНО

**ОРГАНИЗАЦИЯ-ИЗПЪЛНИТЕЛ:
СДРУЖЕНИЕ "ЕВРОПА И НИЕ",
ПОМОРИЕ**

**ПАРТНЬОР:
СЕЛКОСТОПАНСКА КАМАРА НА ПЪНАРХИСАР, ПЪНАРХИСАР**

ДОГОВОР NO: РД-02-29-19/04.02.2014

**ПРОЕКТ «СЪВМЕСТНА ПРОМОЦИЯ НА КОМПОСТИРАНЕТО НА
СЕЛКОСТОПАНСКИ ОТПАДЪЦИ»**

ТАЗИ ПУБЛИКАЦИЯ Е НАПРАВЕНА С ПОДКРЕПАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ЧРЕЗ ПРОГРАМА ЗА ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО ИПП БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ. СЪДЪРЖАНИЕТО НА ПУБЛИКАЦИЯТА Е ОТГОВОРНОСТ ЕДИНСТВЕНО НА СДРУЖЕНИЕ "ЕВРОПА И НИЕ" И ПО НИКАКЪВ НАЧИН НЕ ОТРАЗЯВА ВЪЗГЛЕДИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ИЛИ НА УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН НА ПРОГРАМАТА.

"ПРОЕКТЪТ СЕ СЪ-ФИНАНСИРА ОТ ЕС ЧРЕЗ ПРОГРАМАТА ЗА ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО ИПП БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ ССИ НОМЕР 2007СВ161РО008".

КАКВО Е КОМПСТИРАНЕ?

Компостирането е екзотермичен процес, при който в присъствието на кислород (аеробно компостиране) и влага органичният компонент на битовия отпадък се разгражда и се превръща в почвено подобен материал, наречен **компост**.

ОСНОВНИТЕ ПРЕДИМСТВА НА КОМПСТИРАНЕТО

Компостът е богат на хранителни вещества и постоянно му добавяне към почвата я обогатява, подобрява нейната структура и възможност да създаде добра хранителна среда за растежа на растенията. Ненапрасно компостът се нарича „черно злато“. Растения, отглеждани в почва, обогатена с компост са по-устойчиви на редица заболявания и вредители, за разлика от тези, отглеждани с минерални торове. Независимо от типа почва, добавяйки компост, се подобрява нейното плодородие и „здраве“. Компостът поддържа почвата жива и е чудотворен материал за отглеждането на всякакви видове зеленчуци и плодове.

ЛЮБОПИТНО: Ако четири години сме подхранвали дадена почва с компост, то през следващите тя запазва своите хранителни качества без да се нуждае от каквито и да било допълнителни стимуланти.

Компостът е не само хранително вещество, той може да служи и като резервоар за вода. Компостът има свойството да абсорбира количество вода два пъти по-голямо от неговото собствено. Това го прави подходящ за сухи площи, в които се отглеждат култури, нуждаещи се от по-голямо количество вода, например: лозови насаждения, ягоди, бобови и тиквени култури.

Компостирането подпомага опазването на въздуха, почвата и запазване на биоразнообразието. Компостирането е един от начините за редуциране на огромните количества отпадъци, които постъпват на депо. Градинските, хранителните отпадъци и отпадъците от фермите са една голяма част от битовите отпадъци, депонирани на депо. Органичните отпадъци, попадайки в общата купчина с останалите битови отпадъци се „задушават“ и процеса на компостиране протича бавно, отделяйки метан и кисели утайки, които са вредни за околната среда. Компостирането на тези отпадъци е по-ефективен и икономически изгоден начин за справяне с битовите отпадъци.

Компостирането превръща отпадъците в много полезен материал и подобрител на почвата.

Порочна практика е паленето на стърнищата и опадалите сухи листа и клони от подкастрирането на дърветата. Изгаряйки ги, ние замърсяваме въздуха.

Няма да е пресилено, ако кажем, че компостирането спестява пари. Компостирайки, намаляваме селскостопанските си отпадъци, което води до намаляване на нашите разходи за събиране и депониране на отпадъците. Също така спестяваме пари, като не купуваме скъпи химични торове.

ЗАПОМНЕТЕ, ЧЕ: Компостът е “живо същество”, което диша, загрява се, преминава през различни фази, развива се и накрая узрява.

КАКВО МОЖЕМ И КАКВО НЕ МОЖЕМ ДА КОМПСТИРАМЕ?

Когато започнем да компстираме, е много важно какви отпадъци ще използваме и в какво съотношение. Опадъците се разделят на: ЗЕЛЕНИ - богати на азот (N) и КАФЯВИ - богати на въглерод (C).

Зелени - богати на азот (N)

Отпадъците от фермата:

- прясно окосена трева;
- оборски тор;
- свежо сено;
- песъчлива почва;
- пресен птичи тор
- угнил тор и тор от крави, коне;
- джибри при производството на вино и ракия;
- остатъци от растенията (напр. листата на морковите, картофите и други кореноплодни).

От домакинските отпадъци:

обелки от зеленчуци и плодове, стаини и градински цветя, изсъхнали цветя, торбички от чай, утайки от кафе.

Кафяви - богати на въглерод (C)

Отпадъци от фермата:

- изсушени листа и трева;
- слама;
- дървесни стърготини, кори от дърво, пресни стърготини;
- сено;
- царевичак;
- оборски тор, примесен със сламената постеля;
- дървесна пепел;
- вейки от клони;

От домакинството:

хляб, макаронени изделия, картонени опаковки, вестници, черупки от яйца.

За да се получи качествен компост е необходимо "зелените" и "кафявите" отпадъци да се смесят и на 4 части отпадъци, богати на C (въглерод), добавяме 1 част отпадъци, богати на N (азот).

Тъй като "зелените" отпадъци се разграждат бързо, а "кафявите" бавно, процесът на компстиране се забавя, когато няма достатъчно "зелени" отпадъци. Когато количеството им се увеличи много в сравнение с "кафявите" отпадъци, се увеличава количеството на образувания амоняк - газ с неприятна миризма.

Отпадъци, които не трябва да използваме:

Заболели и инфектирани растения, грудки от мана, тютюнева мозайка, бяло гниене. Например не използвайте подземната част на картофите, но листната маса може да се компстира.

Избягвайте да слагате в компостната купчина отпадъци от продукти, които вие сами не произвеждате и не сте сигурни в техния произход. По принцип почти всички отпадъци, които изхвърляме от нашата градина, са подходящи за компстиране.

От домакинството не трябва да използваме: месо, риба и кокали, млечни продукти, мазнини и масла, сготвена храна, изпражнения от домашни любимци, въглени и остатъци от изгорели въглища, остатъци от синтетични платове, пластмасови отпадъци, метали.

КАК ДА СИ НАПРАВИМ КОМПОСТ?

Компостирането може да бъде извършено в различни съдове или чрез направата на компостна купчина. Какво ще изберете зависи само от вас.

1 На избраното от вас място премахнете горния слой почва и я отделете временно настрана.

2 С помощта на вилата разкопайте почвата за по-добра аерация и влага. Можете леко да навлажните мястото. Така ще намалите бързото изсмукване на влагата от материалите.

3 Подредете клонки или стъбла от растения в един слой върху мястото. Така подпомагате аерацията.

4 Разпръснете почва върху този въглероден слой.

5 Следващият слой е от растения, богати на азот - листа, сено, плевели.

6 Поставете слой от богат на въглерод материал - остатъци от подходящи плевели, сухи листа (от „кафявите“).

7 Пласт от оборски тор.

8 Тънък слой от почвата (може от тази, която сте отделили в началото).

9 Отново слой растения, богати на азот.

10 Ако разполагате с дървесна пепел, добавете, все едно че ръсите захар върху сладкиш. Пепелта е богата на минерали.

11 Слой, богат на въглерод (от „кафявите“).

12 Оборски тор.

13 Слой почва.

14 Слой, богат на въглерод (от „кафявите“).

15 Купчината завършете с пръст, а отгоре като шапка сложете слама или клонки.

Доброто място за компостиране трябва да бъде съобразено със следните условия:

- Почвата под компоста не бива да бъде глинеста и сбита, за да може водата да се отвежда встрани от купчината.
- Подходящи условия за работа на живите организми - гъби, бактерии, червеи и всичко, което извършва процеса на компостиране. Организмите се нуждаят от свободен контакт, както с почвата и атмосферата, така и с подходяща топлина и влага на околна среда.
- Купчината не бива да бъде изложена пряко на слънцето. Силното слънце не само я изсушава, но е и враг на микроорганизмите.
- Да бъде защитена от вятъра. Мястото между дървета е подходящо. Под топола не е добре, защото тя изсмуква мощно всички сокове.
- Разположете купчината с ориентация север - юг така, че двете страни да се огряват еднакво добре.
- Удобно за работа и достъпно за пренасяне на материалите място.
- Равно място, което е сухо.
- Наблизо да има вода, ако е необходимо да се овлажнява допълнително.
- Не много близо до дървени постройки, за да не се загреят и овлажнят при гниенето на материалите в купчината.

Добре е да изберете такова място, което ще ползвате постоянно за компостиране. Първият компост ще се получи по-бавно, следващите на същото място ще станат по-бързо.

РАЗЛИКА МЕЖДУ ИЗХВЪРЛЕН ОБОРСКИ ТОР И КОМПОСТ

Стопаните често изхвърлят оборския тор, понякога на напълно неподходящи места, в близост до реки или наклонени терени. Оставеният оборски тор просто престоива (угнива, прегаря) и се използва за наторяване. Но от този тор има значителни загуби на хранителни елементи, чрез изпарението на амониевия азот и чрез измиването от дъждовете. От 60 до 90% от амониевия азот на говеждия оборски тор може да се изпари за 2 до 5 дни след изхвърлянето му.

Компостът с добавянето на различни материали и създаването на условия за свързване на азота, намалява загубите на хранителните елементи в оборския тор. Ето защо оборският тор, без неговото контролирано разграждане, не може да се нарича компост, поради силно намалените му качества.

ФАКТОРИ, КОИТО ОКАЗВАТ ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ КОМПСТИРАНЕТО

Кислород - за да се снабди компостът с кислород, разбърквайте редовно компостната купчина.

Разнообразие от материалите като състав и размер.

Температура - най-добро е компостирането при температура 50°C - 60°C. Високите градуси са важни за унищожаването на патогенните микроорганизми и плеселните семена. Някои организми живеят при условия на над 70°C, затова много високите температури трябва да се избягват. Яйцата на паразитите и насекомите при високата температура се унищожават за кратко време, но могат да оцелеят в другите части на купчината, където е по-студено. Затова е необходимо да се разбърква.

Влажност - по-голяма влажност, по-бързо компостиране. При сухо и горещо време, покрийте компостния куп, за да запазите влагата, а през зимата това ще запази компоста от преовлажняване.

При силен вятър - температурата в купчинката се понижава от тази страна, която е изложена на неговото влияние.

Времетрае - при спазване на всички необходими изисквания, компостът ще е готов за около 4 месеца.

Източници:

1. Наръчник „Компостирането - лесно и практично“, Светла Николова;
2. „Ръководство за домашно компостране“, МОСВ;
3. Интернет.

КОНТАКТИ:

Сдружение „Европа и Ние“,
гр. Поморие,
ул. „Княз Борис I“ 110,
e-mail: europeandwe@yahoo.com,
тел./факс: +359 596 32819

Селскостопанска камара на
Пънархисар,
39300 Dere sqr. 3, Hukumet Chesme
Str. Pınarhisar / KIRKLARELİ,
e-mail: phisarzrod@hotmail.com,
тел./факс: +902886151076

TARIM ATIKLARININ KOMPOSTLAŞTIRILMASI - FAYDALI VE PRATİK

YÜKLENİCİ KURULUŞ:
“AVRUPA VE BİZ” DERNEĞİ, POMORİE

PARTNER:
PINARHİSAR ZİRAAT ODASI, PINARHİSAR

SÖZLEŞME NO: RD-02-29-19/04.02.2014

**“TARIM ATIKLARI KOMPOSTLAŞTIRILMASI ORTAK TANITIMI”
PROJESİ**

İŞBU YAYIN İPA BULGARİSTAN - TÜRKİYE SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ PROGRAMI YOLUYLA AVRUPA BİRLİĞİ' NİN DESTEĞİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR. YAYININ İÇERİĞİNDEN SAADECE “EVROPA İ NİE” DERNEĞİ SORUMLU OLURKEN YAYIN HIÇBİR ŞEKİLDE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN VEYA PROGRAMIN İDARE KURUMUNUN GÖRÜŞLERİNİ YANSITMAZ.

PROJE İPP BULGARİSTAN - TÜRKİYE CCI SAYI 2007CB16İPO008 SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİ PROGRAMI ARACILIĞIYLA AB TARAFINDAN TAHSİS EDİLEN EŞ FİNANSMANI KULLANMAKTADIR

KOMPOSTLAŞMA NEDİR

Kompostlaşma, oksijen (aerobik kompostlaşma) ve nem mevcudiyetinde evsel atığın organik ögesinin çökülüp **kompost** denilen toprağa benzer maddeye dönüştüğü sürecidir.

KOMPOSTLAŞMANIN ANA AVANTAJLARI

Kompost besin maddelerine zengin olurken onun toprağa daimi ilave edilmesi toprağı zenginleştirip yapısını ve bitkilerin büyümesi için elverişli besleme ortamı oluşturulma imkanını iyileştirir. Kompostta boşuna değil "kara altın" denir. Kompostla zenginleştirilmiş toprakta yetiştirilen bitkiler, maden gübreleri yardımıyla yetiştirilen bitkilere nazaren çeşitli hastalıklar ve zararlılara karşı daha dayanıklı olur. Toprağın tipine bakılmaksızın kompostun ilave edilmesiyle onun verimliliği ve "sağlığı" iyileştirilir. Kompost toprağı canlı tutup her çeşit sebze ve meyve yetiştirilmesi için mucize bir malzeme olur.

İLGİ ÇEKİCİ: *Belli bir toprağı dört sene zarfında kompostla beslemiş olursak sonraki yıllarda bu toprak ek teşvikçi maddelerine ihtiyaç duymaksızın kendi besleme özelliklerini korur.*

Kompost sadece besin maddesi olmayıp su deposu olarak da kullanılabilir. Kompost kendi miktarından iki kat büyük su miktarını absorbe edebilme özelliğine sahip. Bu durum onu daha büyük miktarda suya ihtiyaç duyduğu bitkilerin yetiştirildiği kuru topraklar için uygun yapıyor , mesela: bağ, çilek, fasulye, kabak kültürleri. Kompostlaştırma hava, toprak ve biyoçeşitliliğinin korunmasına yardımcı olur. Kompostlaştırma depoya giren büyük miktarda atıkları azaltma yöntemlerinden biri olur. Bahçe, ekmek ve çiftlik atıkları depoya depolandığı evsel atıklardan büyük bir kısımdır. Diğer atıklarla birlikte ortak yığına düşerken organik atıklar "boğulur" ve böylece kompostlaştırma süreci yavaşlanırken çevreye zararlı olan metan ile asit sedimenler ortaya çıkar. Bu tip atıkların kompostlaştırılması evsel atıklarla başa çıkmak için daha etkin ve ekonomi açısından daha faydalı bir yöntem olur. Kompostlaştırma atıkları çok faydalı bir madde ve toprak iyileştiricisine dönüştürür.

Anızların ve ağaç budaması sonucunda yere düşmüş olan kuru yaprakların ve ağaçların yakılması hatalı bir uygulamadır. Onları yakarken biz havayı kirletiyoruz. Kompostlaştırmanın para tasarrufu yaptığını söylemek olursak abartılı olmayacak. Kompostlaştırırken biz tarım atıklarımızın miktarını azaltıyoruz. İşbu atık toplama ve depolama masraflarımızı azaltır. Pahalı kimyasal gübreleri satın almayınca para tasarrufu gerçekleştiriyoruz.

BUNU EZBERLEYİN: *Kompost soluyan kendini ısıtan çeşitli safhalardan geçen gelişen ve sonunda olgunlaşan bir "canlı" olur.*

NEYİ KOMPOSTLAŞTIRABİLİRİZ VE NEYİ KOMPOSTLAŞTIRAMIYORUZ?

Kompostlaştırmaya başladığımızda kullanacağımız atıkların türü ve oranı çok önemlidir. Atıklar ikiye bölünür: nitrojen (N) zengini olan YEŞİLLER ve karbon (C) zengini KAHVE RENGİLER .

Nitrojen zengini yeşil:

Çiftlik atıkları:

- Taze kesilmiş ot
- Ahır gübresi
- Taze saman
- Kumsal toprak
- Taze kuş gübresi
- Çürümüş gübre ve inek ve at gübresi;
- Şarap ve rakı üretiminden cibreler;
- Bitki kalıntıları (mesela: havuç, patates v.s. kök meyveli) yaprakları

Evsel atıklardan:

sebze ve meyve soyulmaları, oda ve bahçe çiçekleri, kuru çiçekler, çay poşetleri, kahve tortuları.

Karbon (C) zengini kahve rengiler

Çiftlik atıkları:

- kuru yapraklar ve otlar
- saman
- ağaç yongaları, ağaç kabukları, taze yongalar
- hay
- mısırlık
- saman yatağı ile karıştırılmış ahır gübresi
- ağaç küllü
- ince dallar

Evden:

ekmek, makarna ürünleri, karton ambalajlar, gazeteler, yumurta kabukları.

Kaliteli bir kompostun oluşturulması için karbon (C) zengini 4 kısım atığına nitrojen (N) zengini 1 kısım atığı ilave edilirken "yeşil" ile "kahve rengi" atıklarının karıştırılması lazımdır.

"Yeşil" atıkların çabuk, "kahve rengi" atıklarının ise yavaşça çöküldüklerinden dolayı yeterince kadar "yeşil" atıkların bulunmadığında kompostlaştırma süreci yavaşlatılır. Aksine onların miktarının "kahve rengi" atıklarına nazaren yükseltirse nefis olmayan oluşturulduğu kokulu gaz amonyağın miktarı yükseltilir.

Bu atıkları kullanmamalıyız:

Hasta ve enfekte olmuş bitkiler, mana yumruları, tütün mozaiki, beyaz çürümesi. Mesela patateslerin yeraltı kısmını kullanmayın, yapaksal kısmı ise kompostlaştırılabilir.

Kompost yığınının kendinizin üretmediğiniz ve menşesine emin olmadığınız ürünlerin atıklarını koymaktan kaçınınız.

İlke olarak bahçemizden attığımız bütün atıklar kompostlaştırmaya uygundur.

Evimizden kullanmamamız lazım olduğu: et, balık ve kemikler, süt ürünleri, yağlar, hazırlanmış yemek, evcil hayvanların dışkıları, kömürler ve yanmış kömürlerin kalıntıları, sentetik kumaşların kalıntıları, plastik atıklar, metaller.

KOMPOSTU NASIL HAZIRLAYALIM?

Kompostlaştırma çeşitli kaplarda veya kompost yığınının yapılması yoluyla gerçekleştirilebilir. Seçenek sadece size ait. Kompost yığını şeklinde kompost yapılması için kolay adımlar. Aynı kurallar kompostun komposterde hazırlanması için de geçerlidir.

1

Seçmiş olduğunuz yerde üst toprak tabakasını alıp geçici olarak bir tarafa koyunuz.

2

Daha iyi aerasyon ve nem için çatal yardımıyla toprağı kazınız. Yeri hafifçe nemlendirebilirsiniz. Böylece maddelerin neminin çabuk emilmesini azaltacaksınız.

3

Yer üzerinde bir tabakada dallar veya bitki saplarını dizin. Böylece aerasyonu kolaylaştırırınız.

4

Bu karbon tabaka üzerinde toprak dağıtınız.

5

Sonraki tabaka azot zengini bitkilerinden olur - yapraklar, hay, yabancı otlar.

6

Karbon zengini bir tabaka koyunuz - uygun yabancı otlar kalıntıları, kuru yapraklar (kahve rengilerden).

7

Ahır gübre tabakası.

8

İnce bir toprak tabakası (başlangıçta ayırttığımız topraktan da olabilir).

9

Yeniden azot zengini bitkileri tabakası.

10

Ağaç külünüz varsa tatlının üzerine şeker serptiğiniz gibi ilave ediniz. Kül mineraller zengini olur.

11

Karbon zengini tabakası ('kahve rengilerden').

12

Ahır gübresi.

13

Toprak tabakası.

14

Karbon zengini tabakası ('kahve rengilerden').

15

Yığını toprak ile bitiriniz. Yukarda ise saman veya dal şapkasını koyunuz.

Kompostlaştırma için iyi olan yer aşağıdaki şartlara uymalı:

- Suyun yığının etrafına geçirilmesi için kompostun altındaki toprak killi ve sıkıştırılmış olmamalı.
- Canlıların çalışmasına uygun şartlar - mantarlar, bakteriler, solucanlar ve kompostlaştırma sürecini gerçekleştiren herşey. Organizmalar toprak ve atmosfere olduğu gibi çevrenin uygun ısısı ve nemine serbest dokunmasına muhtaç olurlar.
- Yığın güneşe direkt maruz kalmamalı. Kuvvetli güneş onu kurutacak saadece değil, aynı zamanda o mikroorganizmalara düşman olur.
- Yığın rüzgardan korunmuş olmalı. Ağaçların arasındaki yer uygundur. Kavak altında uygun değil, çünkü kavak bütün suları kuvvetli bir şekilde soğuruyor.
- İki tarafının eşit bir şekilde güneşlenmesi için yığını kuzey-güney istikametli yerleştirin.
- Çalışmaya uygun ve maddelerin taşınmasına elverişli bir yer.
- Kuru olan düz bir yer.
- İhtiyaç duyulduğunda ek nemlenmesi için yakında su bulunsun.
- Yığındaki maddelerin çürümesi sırasında kendilerinin ısındırılmaması ve nemlendirilmemesi amacıyla ahşap inşaatlara çok yakın olmasın.

Kompostlaştırma için daimi kullanacağınız bir yer seçmeniz faydalı olur. Birinci kompost daha yavaşça oluşturulacak. Aynı yerdeki sonrakiler ise daha çabuk.

ATILMIŞ AHIR GÜBRESİ İLE KOMPOST ARASINDAKİ FARK

Çiftçiler ahır gübresini bazen nehirlerin yanında olsun veya yamaçların üzerinde olsun tamamen uygun olmayan yerlere atarlar. Bırakılmış ahır gübresi yalnızca uzun süre durup (çürüyor, yanar) gübreleme için kullanılır. Fakat bu gübreden amonyum azotunun buharlaşmasının ve yağmurlar tarafından yıkanmasının neticesinde büyük ölçüde besin maddeleri kaybı olur. Ahır gübresindeki amonyum azotunun 60%'dan 90%'a kadar atılmasından 2 ila 5 gün arası sonra buharlaşabilir. Kompost, çeşitli maddelerin eklenmesi ve azotla birleşmesi için uygun şartların oluşturulmasından dolayı ahır gübresindeki besin maddelerinin kayıplarını azaltır. İşbu sebepten dolayı ahır gübresine kontrollü çökülmesi bulunmayınca çok azaltılmış özelliklerinden dolayı kompost denilemez.

KOMPOSTLAŖTIRMA ÜZERİNDE ETKİSİNİ GÖSTEREN ETKENLER

Oksijen - kompostun oksijenle tedarik edilmesi için kompost yığınının iyice karıştırınız.

İçerik ve ölçü bakımından maddelerin çeşitliliği.

Isı derecesi - en iyi kompostlaştırma 50°C - 60°C derecesinde olur. Yüksek dereceler patojen mikroorganizmaların ve yabancı otlar tohumlarının imha edilmesi için faydalıdır. Organizmalardan bazıları 70°C'dan yüksek derecede yaşıyorlar. Bunun için çok yüksek derecelerden kaçınılmalıdır. Yüksek ısı derecesinde parazitlerin ve haşaratların yumurtaları kısa bir zaman içerisinde imha edilir, fakat daha soğuk olduğu yığının diğer kısımlarında hayatta kalabilirler. Bunun için karıştırılması lazım.

Nem - daha yüksek nem-daha çabuk kompostlaştırma. Kuraklıklı ve sıcak havada nemi muhafaza etmek için kompost yığınını kapatın. Kışın ise bu şey kompostu fazla nemlendirilmesinden koruyacak.

Kuvvetli rüzgar sırasında - yığının sıcaklığı rüzgara maruz kalan tarafında azaltılır.

Süre - bütün gerekli gereksinimlere uyulma şartıyla kompost takriben 4 ay zarfında hazır olacak.

Kaynaklar:

1. 'Kompostlaştırma - kolay ve pratik' kılavuzu, Svetla Nikolova;
2. Eysel kompostlaştırma kılavuzu' Çevre ve Sular Bakanlığı;
3. İnternet

TEMASLAR:

'Evropa i nie' derneği,
sok. 'Knyaz Boris I' 110,
Pomoriye/BUGARİSTAN
e-mail: europeandwe@yahoo.com,
tel./faks: +35959632819

Pınarhisar Ziraat odası,
39300 Dere sqr. 3,
Hukümet Chesme
sok. Pınarhisar/ KIRKLARELİ,
e-mail: phisarzrod@hotmail.com,
tel./faks: +902886151076